

Sudačka mreža

Sudačka mreža osnovana je u srpnju 1999. godine kao neprofitan projekt koji se temelji na Internetu. Bit projekta jest objavljivanjem sudskih odluka na Internetu, nakon što prođu obradu u samoj udruzi Sudačka mreža, omogućiti građanstvu lakši pristup sudovima i približiti im pravosuđe bazom podataka sudskih odluka, vještaka, administrativnih podataka i dr., te tako pridonijeti brzini i učinkovitosti domaćeg pravosuđa. Uz navedeno, Sudačka mreža djeluje i kao informatička infrastruktura za pomoć sudovima za optimalizaciju njihova rada, tako da prikuplja, pohranjuje i sistematizira sudske odluke.

U nastavku će biti objašnjen postupak pribavljanja i objave sudskih odluka, a potom поблише objašnjeni širi učinci projekta. Osim navedenoga, Sudačka mreža objavila je i sve relevantne javne podatke o svim sudovima u RH, dakle popise sudaca pojedinog suda, radno vrijeme, popise vještaka, sudskih taksi itd., te ih sistematizirala u digitalnoj bazi podataka koju je moguće pretraživati. Podaci su objavljeni na hrvatskom i na engleskom jeziku, čime su ti podaci učinjeni dostupnima i svim zainteresiranim stranim državljanima, što čini projekt Sudačke mreže jedinstvenim i najdetaljnijim administrativnim rješenjem u Europi. Projekt je besplatno ustupljen Ministarstvu pravosuđa.

Pribavljanje i obrada sudskih odluka

Udruga je stupila u kontakt sa svim sudovima u Republici Hrvatskoj i pozvala sve suce na suradnju u prikupljanju odluka. Oni su pozvani da Udruzi šalju predmete zanimljive prema kriterijima koje je sama Udruga usvojila, a na temelju predložka kojim se koriste mnogobrojni europski sudovi (presuda mora biti zanimljiva većem broju ljudi, biti relevantna za javni život, za uspostavu ili izmjenu određenoga pravnog shvaćanja, biti od utjecaja na primjenu zakona itd.). Uz predložak kriterija, dostavlja se i dopis Ministarstva pravosuđa upućen sucima, kojim se traži da šalju presude radi stvaranja digitalne arhive i baze sudskih presuda. Na osnovi tih kriterija, suci sami biraju presude koje žele objaviti pa stoga na taj način objavljeno čini reprezentativni uzorak prakse određenog suda. Fotokopirane odluke šalju poštom udruzi, uz popunjen obrazac za svaku pojedinu presudu, na kojem su istaknuti pravni instituti i pravni pojmovi relevantni za pojedini slučaj, stupanj presude i njezin status. Od velikog je značenja sentenca ili značajna misao u obrascu; sentenca izražava stajalište suda o meritornom pitanju u pojedinom slučaju, a značajna misao je sažetak, apstrakt odluke. Svaki od elemenata u obrascu čini osnovu po kojoj se može pretraživati digitalna arhiva Sudačke mreže. Za svaku obrađenu i poslanu odluku sucu Udruga isplaćuje naknadu u iznosu od 25 kn.

Nakon što stigne, odluka se obrađuje. Proces obrade može se podijeliti u tri faze. U prvoj se fazi fotokopirana odluka skenira, pohranjuje u Pdf i Word formatu te anonimizira, tj. iz digitalnog oblika dokumenta, zbog zaštite privatnosti sudionika u postupku, uklanjaju se sva imena osim imena sudaca.

U drugoj fazi obrađuje se digitalizirani oblik dokumenta. Sve zakonske odredbe istaknute u dokumentu posebno se obrađuju i pripremaju za *link* (mogućnost da se klikom miša odmah prikaže željena odredba ili cijela njezina povijest). Svi zakonski članci pohranjuju se

u sadašnjem obliku, ali i u prijašnjim, izmijenjenim oblicima, čime se na jednom mjestu čini dostupnom cijela povijest članka (što je vrlo korisno za vježbenike koji pripremaju pravosudni ispit, za pisanje stručnih i znanstvenih radova itd.). U samom dokumentu, svi istaknuti propisi i prethodni dokumenti pretvaraju se u *link*, a unosom svih elemenata istaknutih u obrascu omogućuje se da dokument bude podložan pretraživanju po svim navedenim osnovama. Također, predmet se svrstava u određenu granu prava, kako bi bilo omogućeno pretraživanje i na taj način. Treća, posljednja faza sastoji se iz kontrole obrađenih dokumenata, moguće korekcije i objave dokumenta.

Značenje projekta

Projekt Sudačke mreže uz pružanje građanima detaljnih informacija o sudovima znači i dvije velike mogućnosti za sam pravosudni sustav. U prvom redu, omogućuje horizontalnu komunikaciju, tako da pojedini sudac može na jednom mjestu naći praksu svojih kolega sa sudova istog ranga, viših ili nižih. Time može provjeriti ispravnost postavljanja svoje radne hipoteze u rješavanju slučaja, riješiti određenu dvojbu u smislu tumačenja pojedinih zakonskih odredbi i slično.

Osim pružanja mogućnosti za horizontalnu komunikaciju, projekt nudi mogućnost aktivnog pristupa izgradnji pravne sigurnosti. Koristeći se prednošću digitalne baze podataka, Vrhovni sud može lako kod različitih sudova uočiti neusklađena tumačenja, određene propuste, pogrešna shvaćanja i druge manjkavosti, štoviše, može uočiti problem u nastanku i na stručnim seminarima riješiti problem prije no što se proširi. Jasnoća i preglednost prakse sudova omogućuju bržu i učinkovitiju harmonizaciju njihova rada, što će biti od posebne važnosti u nadolazećim procesima priključivanja Europskoj uniji.

Uza sve navedeno, projekt pridonosi i skraćivanju trajanja suđenja, čime se smajuje broj predmeta koji padaju u zastaru i osnažuje se povjerenje građana u pravosudni sustav.

Projekt Sudačke mreže znači hvalevrijednu pomoć i ljudima iz struke. Odvjetnici mogu proučavanjem objavljene prakse sudova upoznati stajališta i razmišljanja pojedinih sudaca, sagledati različita shvaćanja pojedinih pravnih problema i niz drugih mogućnosti, čime bi se destimuliralo "kockarsko" upuštanje u parnice. Na taj način postiglo bi se izbjegavanje znatnih sudskih troškova, a i smanjilo zasada golemo opterećenje sudova.

Također, objava presuda destimulativno djeluje i na sve oblike kriminalnih aktivnosti u pravosuđu, pogotovo korupciju. Svaki sudionik neke takve radnje izlaže se mogućnosti da bude izložen javnosti, čime se pomaže u suzbijanju vrlo ozbiljnog i teškog problema korupcije u pravosuđu.

Objavljeni podaci omogućuju i predviđanje konačnih zakonskih posljedica određenoga pravnog posla, što je iznimno značajno u sferi poduzetničkih pothvata, procjene rizika, procjene realizacije naplate dugovanja itd.

Građanima se omogućuje brz i učinkovit pristup svim administrativnim podacima, izračunavanju sudskih taksi i sl. Činjenica da su ti podaci objavljeni i na engleskom jeziku svrstava Sudačku mrežu među najdetaljnije javne servise u Europi. Politički ciljevi koji se postižu projektom jesu poticaj i doprinos jačanju pravne sigurnosti, odnosno izgradnji funkcionalnog sustava pravne države, sa snažnim, suvremenim i koordiniranim pravosudnim aparatom.

Poteškoće

Unatoč značajnim prednostima, projekt Sudačke mreže već godinama nailazi na nemale poteškoće. Ni struka ni javnost općenito nisu primjereno upoznati sa projektom. Često se udruge smatra državnom institucijom pa dobiva prosvjedna pisma, pravna pitanja, molbe za pomoć itd. Ipak, najveći je problem u nedostatku suradnje. Unatoč zahtjevu resornog

Ministarstva upućenu sudovima da pruže potporu i surađuju s udrugom, malen je broj sudova koji redovito proslijeđuju relevantne materijale i ozbiljno pomažu projektu. Čak 80 sudova u RH, od kojih 5 trgovačkih, 14 županijskih, 45 općinskih i 16 prekršajnih, nisu poslali nikakvu dokumentaciju. Od sudova u Brodsko-posavskoj, Dubrovačko-neretvanskoj, Istarskoj, Ličko-senjskoj, Međimurskoj, Primorsko-goranskoj, Požeško-slavonskoj, Virovitičko-podravskoj županiji i sudova na području grada Zagreba nije primljena ni jedna sudska odluka. Iz tih razloga otežana je izrada nacionalne pravosudne baze podataka, koja bi predstavljala golemi i dragocjeni doprinos osuvremenjivanju domaćega pravosudnog sustava i jačanju pravne sigurnosti.

Perspektive

Očekuje se da će projekt Sudačke mreže i dalje, u sklopu Ministarstva pravosuđa, rasti i nastaviti razvoj, kako bi u konačnici urodio golemom digitalnom bazom podataka i arhivom sudskih presuda od velike znanstvene, stručne, političke i informativne važnosti. Iako je danas vrlo perspektivan, uspjeh projekta u početku nije bio vjerojatan. U tadašnjoj društveno-političkoj situaciji u RH nije bila dozrela svijest o potrebi za projektom takva karaktera, a s obzirom na činjenicu tadašnjeg nepostojanja slične koncepcije, ni strani subjekti nisu bili izrazito skloni u prvom redu financijski stati iza njega. Ipak, uglavnom zahvaljujući statusu kojeg osigurava Fulbrightova stipendija, predsjednik udruge Dražen Komarica uspio je doći u poziciju da prezentira projekt odgovarajućim subjektima te dobije njihovu financijsku i drugu potporu u njegovoj realizaciji. Danas se djelatnosti udruge planiraju proširiti i na organizaciju besplatnoga pravnog savjetovališta za građane te na projekt sličan opisanom za policijske uprave, čime će se uspostaviti jedinstven informacijski servis u pravosudno-policijsko-administrativnom području. U pripremi su i edukativni programi u suradnji s akademskim institucijama.

Unatoč neizvjesnim počecima, Sudačka mreža je nadmašila očekivanja, a njezin će se značaj sve više osjećati, kako u pravosuđu tako i u društvu općenito.

172. str. prazna